

Nr. 9

Naiste Hääl

Eesti Naisliidu Häälekandja

Tänapäeva naise
Anna Pappritz.

SISUKORD: 1. Pärast puhkust. 2. Naised majanduslikul väerinnal. 3. Eesti õdede ühingu areng ja püüded. 4. Kirjanduslik veste. 5. Suve lõppakkord: 1) Nimetu kangelane. 2) Lained. 3) Külalised. 6. Dollareid, liikumist, jõudu. 7. Tänapäeva naise. 8. Muljeid Saksa suvisest pealinnast ja tema naistest. 9. Taskuraha kasvatusvahendina. 10. Kroonika.

September 1931

TALLINN

Hind 20 senti

„Naiste Hääl“

Eesti Naistliku häälekandja. Ilmub 1 kord kuus.

Toimetaja: MARIE REISIK   Väljaandja: EESTI NAISLIIT
Toimetaja kodune aadress: Suur Roosikrantsi 4-1. Tel. 453-81.
Toimetus ja talitus asub: TALLINN, SUUR KARJA T. 10-5. TELEF. 31-28.
Avatud kella 12-2.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja leised lehetellimiste vastuvõtjad.

TELLIMISE HIND

1 aasta peale . . . Kr. 2.—
1/2 aasta peale . . . „ 1.20
Väljamaa tellimine . . . „ 3.—

KUULUTUSE HIND:

1 lehekülge . . . . Kr. 30.—
1/2 lehekülge . . . . „ 20.—
1/4 lehekülge . . . . „ 10.—

Tellimise hind koos „Eesti Naise ga“ — aastas Kr. 5.—, 1/2 aastas Kr. 2.75.

Üksiknumbri hind 20 senti.

Naiste Hääl

Eesti Naisliidu
Häälekandja

Ilmub
üks kord kuus

TELLIMISE HIND:

1 aasta peale . . . Kr. 2.—
1/2 aasta peale . . . „ 1.20
Väljamaa tellimine „ 3.—

Toimetus ja talitus asub:

TALLINN, SUUR KARJA TÄN. 10—5
Avatud kella 12—2   Telefon 31-28

Üksiknumbri hind 20 senti

KUULUTUSTE HIND:

1 lehekülge . . . Kr. 30.—
1/2 lehekülge . . . „ 20.—
1/4 lehekülge . . . „ 10.—

Tellimise hind koos „Eesti Naise“ — aastas Kr. 5.—, 1/2 aastas Kr. 2.75

September 1931

Nr. 9

V aastakäik

Pärast puhkust.

Vaadakem tagasi: kolm kaunist kuud — suvi — on möödunud. Algab sügis — vaimutöö hooaeg.

Kolm kuud oleme elanud ümbritsetud õitest ja päikesekiirtest. Oleme rikastunud tervise poolest, olles nautinud puhkust ühel ehk teisel kujul.

Ka needki on puhanud, kes on ohtralt higi valanud niidul ja väljal. Hingeliselt on nad puhanud looduse süles.

Ja linnade kehvem kiht? Neilgi on olnud võimalust näha tihem lagedat taevast ja haljast muru — kas või ainult jalutuskäikudel. Mõelgem ainult, millises umbses õhus viibib hulk kodanikke külmal ajal. Kuidas inimene närveerub, elades sageli külge külje vastu olevustega, kelledega on ühised vaid peavarjumured. Muud ühtegi. Kui tihti tuleb seal rääkida sõnu, millised tunduvad rääkijaile endilegi õõnsatena ja õudsetena.

Ühiskonna heakorra nimel peame piirama endi isiklikku vabadust sõnas ja teos. Alaline enesevalve väsitab.

Peame tegema harutihti üliinimlikke pingutusi, et mitte lasta pahameelel tulise laavana voolata ebasümpaatsete naabrite ehk teisitimõtlejate aadressil.

Paljud ei suuda teha vajalikke pingutusi eneseohjeldamiseks: lasevad laaval voolata igal ajal ja igas kohas — lihtsalt logiseva närvikava sunnil.

Sellepärast ongi meil nii ohtralt tüli, riidu ja inetuid kokkupõrked. Nii ohtralt musta värvi kaasnimese tegude tembeldamiseks. Kui väga tihti virutame usuisa Lutheruse viisil tindipotiga seinale, mõeldes tabada kuradit, ent valge tules märkame, et pole hävitanud kärbestki. — Hea, kui märkame! Suuremalt jaolt ei märkagi. Rind

kummis, pea püsti, käime ringi nagu põrguvürsti võitjad kunagi.

Väsinud, vigased närvid lasevad meil näha lummutuslikke pilte lihtsamaiski nähtusis.

Mida kauem heitleme kutsealal, ühingutes, erakondades ilma puhkuseta, seda kiduramaks muutub ergukava, seda rohkem nõristub meisse sappi, kibedust, viha kogu maailma vastu. Üksikuid ei oska enam vihatagi, võtame juba „en gros“ nii öelda üldises mõllus. —

Purelevaid, pusklemaid loomi lahutab külm vesi. Norijaid, virisejaid kodanikke arstib sama jahe vesi koos päikese ja õhuga.

Veeta erakuna kas või ainult nählala päevad võimalikult lihtsais oludes maal on äärmiselt tervendav ja karastav igale.

Paljas lahusolek harilikest kaaslasist ja kohtamine uute inimestega avaldab head mõju. Kõik, mis meile hiljuti veel paistis tõrvmustana, näib nüüd juba veidi heledamana. Soodsail tingimustel võib ta ehk muutuda hoopis valgeks või roosaks.

On nähteid ja sündmusi, millele arvel väsinutena nõuame ja ihkame verist kättemaksu, ent puhanutena andestame suurima südamerahuga.

Palju on neid ergukava seisukorrast.

Ärgu võetagu vihaks veendumust: nii mõndagi kodanikku tuleks enne tublisti ravida, kui ülendada teda juhiks ja teenäitajaks. Kuid sarnane ravimine arstide kaasabil nõuaks ühiskonnalt palju kulu.

Parim arst on loodus: suvi ravib suurepäraselt. Teame seda. Tunneme seda igatükk enese juures. Ka teiste juures märkame.

Suvi jätab meile rikkaliku päranduse igapäe-

vase leiva näol. Ta jätab nähtavad jäljed meie kehale päevituse näol, uuenenud vere värskuse näol.

Jätaks ta jäljed ka meie vaimsesse olemusse vaadete avaruse näol, sallivuse näol kõige ja kõigi suhtes.

Sügisel jätkame tööd kultuuripõllul, vaimu-

väljal linnas ja maal — kodumaa hüveks. Sügisel kohtavad taas kõik suured ning väikesed seltskonnategelased. Olgu see kohtamine kindlajooneline, suursugune, ühtlasi sõbralik.

Andku end pärast puhkust tunda suve tervendav, õilistav mõju kõiges, kõiges.

Julie Steinmann.

Naised majanduslikule väerinnale.

Näib, nagu oleks silmapilk küps hüüdsõna väljalaskmiseks: „Naised, asuge turu ühisele korraldamisele!”

Seda hüüdsõna praegusel silmapilgul või lähema tulevikuks päevakorraliseks tunnistama sunnivad õige mitmesugused kaalutlused.

Kui meie praegu elame raske majanduskriisi tähe all, mis eelolevaks talveks veel ähvardab võtta teravama kaju, kui kriisi tagajärjel perekondade sissetulekud kahanevad, siis peaks see asjaolu iseenesest olema küllalt tõsine mõtlemapanemiseks, kuidas meile jäävat osa sissetulekutest jaotada ja kasutada nii, et kõik elu hädavajalikud tarvidused siiski saaks kaetud vähema kahjuga, missugust võiksid tuua piiramised toitluses, riides, õppimises jne.

Üheks majanduskriisi mõjusid pehmendavaks teguriks on soovitatud äärmist kokkuhoidu majapidamises, nagu ka oma kodumaa kaupade eelistamist igalpool, kus vastav kodumaa saadus on olemas. Ei saa salata, et osa praegusest, silmapilgu üleelatatavast kriisist langeb selle eel käinud, mittelekohasele laiutamisele kõige mitmekesisematel aladel.

Kõigepealt oleme oma piiride ulatust ja turunõudeid mitte õieti tundes väga laiutunud ettevõtete asutamisega, millel tarvilist kandepinda meil ei oleks leidunud. Selleks on ära raisatud sajad ja sajad miljonid rahva raha. Vähe sellest, niisuguseid ilmselt lootusetuid ettevõtteid on meil asutatud isegi paralleelselt, üksteise kõrvale, sellega raisatud mitte ainult raha, vaid ka energiat, jõudu, petetud lootusi ja näidatud vaimlist saamatust, algatuse puudust. Nii mõnigi pankrott, mis siiaaani üle elatud, pole olnud mitte niivõrd kapitali pankrott kui loova mõtlemise, elava vaimu ja äriinstinkti pankrott.

Sellepärast tundub hüüdsõna kokkuhoiust, piiramistest paljudel aladel täiesti omal kohal. Elamine üle oma kandejõu ei ole veel ühelgi korral annud häid tagajärgi ja seisab väljaspool kahtlust, et Eesti riik siiaaani, nagu ka paljud ta kodanikud, on elanud üle oma kandejõu. Kokkuhoid on silmapilgu käsk, nagu senise plaanitu kauplemise

väljast sisseevetavate ainetega ja kaupadega peab asendama teadlik oma tööstuse toetamine.

Ometi ei saa jätta tunnustamata, et mõlemad, niihästi kokkuhoid kui ka kodumaa kaupade tarvitamine veel ei ole need üldrohud, universaalvahendid, millega me endid terveks arstime oma majanduslikust hädast, seda enam, et see haigus, nagu me nägime, on mitte ainult kehaline, vaid ka vaimline.

Kokkuhoid üksi ilma muu loova tegurita sealjuures on eitav tegur. Mõnelgi korral võiks mõtlematu kokkuhoiuga saavutada vastupidist selle häda parandamisele, mille vastu teda soovitatakse. Kui näiteks iga perekond või leibkond järjekindlalt hakkaks tarvitama kilo võid vähem kui siiaaani, võiksim kergesti arvestada lööki, mis sellega oleks antud meie piimandusele, või valmistajatele. Rääkimata tervislikust kahjust, mis tooks väärtusliku toiduaine puudumine näit. lastele. Sellepärast on mõistlikkuse käsk mitte kokkuhoid iga hinna eest, vaid elamine oma kandejõu kohaselt. Kuna meil vägagi üle jõu on elatud, kujuneb kokkutõmbamise nõue paratamatuks. Näib aga, et see nõue käib rohkem riikliku majapidamise, kui üksikmajapidamise kohta.

Mis puutub kodumaa kaupade tarvitamist, siis ka see ei ole voores omaette, et ostetakse, mis kodumalt pärit, küsimata ostetava aine otstarbekohasust, vastupidavust, hinnaväärilikkust ja muid omadusi. On tähtis, et omamaa tööstus meile pakuks seda, mis meil tõesti vaja, ümber töötaks meie oma maa tooraineid, kus see vähegi võimalik. On tähtis, et saaksime omatööstuse saadusi hinnaga, mis ühelt poolt vastab meie kandejõule, teiselt on õigustatud tootmise kuludega. Meil on ühe sõnaga vaja plaanikalt organiseeritud turgu, esiteks tootmise, teiseks jaotuse mõttes.

Vaadeldes meie tööstuse ja kaubanduse arenmist siiaaani, näib, nagu oleks talitatud ja talitatakse edasi täiesti plaanitul. Ükski asutus ega võim ei suuda vastust leida ega anda küsimusele, mis kaupa ja mis ulatuses meie peaksime valmistama. Üksikettevõtja suhteline suurem või vähem algatusvõime, leidlikkus ja kogemused annavad meile mingisuguse artikli, ilma et kuski oleks sel-

gitatud, kas tarvidus on nimelt niisuguse artikli järele ja kas selle valmistus antud kujul on rahvamajanduslikult kasulik. Äri sisselukumine alles õpetab hiljem mõningaid tarkusi, mida oleks olnud võimalik omandada varem ja siiski jääb tavaliselt vastus võlgu küsimusele, kas sisselukumine oli tingitud ettevõtja ärilisest saamatusest või muudest põhjustest. Omamaa kaubana müüakse palju ka alaväärtuslikku kaupa hea kõrval, mis kahtlemata olemas. Hulk artikleid, mille järele tarvidus olemas, puudub turult täiesti, osa on saadaval hindadega, mida ei õigusta ei kauba tegelik väärtus, ei ka valmistus- ja müügikulud.

Naised majapidajatena, perenaistena moodustavad peaostjaskonna. Nende käest käib läbi vähemalt kaks kolmandikku perekonna ülespidamiseks määratud kuludest. Ostud tema käe läbi toimuvad kõige mitmekesisematel aladel. Järelikult seisab tema käes suur võim. Peaks mõõndama, et see ettevõtte, mille saadusi naised ei osta, on määratud surmaminekule ja vastupidi, mille saadused nõuetavad, ainult suudab elada ja arenda nagu kord ja kohus. Veel rohkem, naine ostjana võib mõjutada turgu ka selles mõttes, et seal pakkumisele tulevad tema nõudmistele vastuvõetavad kaubad, ka temale sobivate hindadega.

Niisugune mõjutamine võib maad leida aga ainult eeldusel, et naine on oma majanduslikust võimust teadlik, seda tahab kasutada ja seda ka oskab kasutada mitte ainult isikliku kasusaamise mõttes, vaid ka avaramas, kasulikkuse mõttes kogu rahvamajandusele. Meie praeguse seisukorra peapuudus peitubki asjaolu, et suurimas ostjaskonna osas, naistes, veel ei ole maad võtnud teadlik endamaksmapaneku püüet, et pimesi lepitakse kõigea, mis meile heaks arvatakse pakkuda, ilma omapoolse tahteavalduseta muutmise või parandamise mõttes.

Et niisugune loidus end nii ehk teisiti kätte tabub, paistab silma igal sammul. Esijoones peame niisuguse „juhusliku“ elamise arvele kirjutama asjaolu, et ajajärgul, mil esimesejärgu toiduained hinnas väga tunduvalt langenud, perekonna ülespidamine siiski sellega sammu pidades pole läinud kuigi palju odavamaks. Kui osa põllupidajaist loobub sigadekasvatusest põhjusel, et sea söötmise kallim tuleb kui temast hiljem lihana saab, siis teiselt poolt liha üksiknaela ostja peab tegema kogemuse, et lihamüük vististi on sajaprotsendilise kasuga äri. Ka ei ole liha odavuse pärast põrmugi paranenud lihasaaduste kvaliteet, kuigi nende hind peaaegu endiseks on jäänud. Võrreldes hinnaga, mis talupidaja saab piima eest, maksab perenaine üksikmüügil ka piima eest ülemäära kõrget hinda,

nagu tal peaks põhjust olema rahulolematuseks leiva omadusega, mitmetlaadi hoidiste hinnaga jne.

Naine peaostjaskonnana ei pane end vähemaltki maksma ka riideturul, vähemalt mitte teadlikult. Niisamuti ei ole ta oma sõna ütelnud ei meie jalatööstuses ega teistes, mille saaduste ostmisega tal igapäev on tegemist. Kuid meie praegune kaootiline seisukord ei kao enne, kui on tarvitajaskond teadlikule ja kindlale seisukohale jõudnud pakutavate kaupade suhtes.

Millest selgub, et tuleb selgitustööd elustada naiste hulgas teadliku suhtumise kasuks meie majanduselule. Niisuguse selgitustöö kestes saab kahtlemata selgeks ka mõni teine külg asja juures. Nimelt, et mõnigi ala enne ei parane, kui naised siin peale passiivse arvustamise enda kätte võtavad selle ala aktiivse korraldamise. Naistele on siamaani suuremeelselt jäetud tegevuseks sotsiaalsete hädade tohterdamine, kuna igasugune majanduslik ja äriline tegevus on tundunud endastmõistetavalt meeste võimkonda. Nagu aga tagajärgedest näha, pole niisugune ainuvalitsus suutnud maailmale anda kaugeltki seda, mis vaja ja hädapärast on vajaline ümberkorraldamine, uute ideede sissetoomine ja värske mõtetega elustamine ka majanduselu organiseerimisel.

Naiste senine töö on näidanud, et nad igalpool, kus nad endid tööle on rakendanud, on kaasa toonud suuremat ideelikkust, üldsuse kasu silmaspidamist. Seesama näib paratamatult tarviline olevat ka tööstuses ja kaubanduses, kuna igalpool võib konstateerida senise puhtärilise juhtmõtte pankrotti. Kui maailmamajanduse kriisist väljapääsmise ainsaks abinõuks peetakse edaspidist tööstuse ning jaotuse plaanikindlat korraldamist, siis sellega tunnistatakse ka senise tootmisvaimu ummikuse jooksu. Mehe äriline ettevõtlikkus on ennast jõudnud täiel määral avaldada ja välja jõuda sinna, kus ta praegu seisab, nagu juba öeldud, ummikusse. Parandus tuleb siis, kui senised põhimõtted revideerimisele võetakse ja nad täiendatakse suurema inimlikkuse sissetoomisega, kusjuures aga naistel oma kaaluv sõna on ütelda.

Eesti naistelt ootame tulevikus kahte — endamaksmapanekut tarvitajana ja ostjana, samal määral aga ka tootjana, turu organiseerijana, uute ideede väljatoojana ka majanduslikus elus. Ta peab saama selleks kaaluvaks teguriks, milleks ta võiks olla juba praegu mitte ainult oma arvuga, vaid ka oma igapäevase tööga. Muuseas nõuab seda tema kasvav enesetunne ja iseseisvusepüüd. Naise vabanemise mõte on täiesti läbi löönud vaimuliselt, on tarvis, et see mõte väärilist tuge leiaks ka majanduslikus iseseisvuses.

V. X.

Eesti Õdede Ühingu areng ja püüded.

Referaat peetud Balti Punase Risti õdede kongressil Tallinnas, 27. juulil s. a.

Et minu poole kutsega pöörati Balti Punase Risti õdede kongressist osa võtta ja kõneks teemi vabadus jäeti, siis otsustasin väikest ülevaadet anda Eesti Õdede Ühingu arenemise ja püüete kohta. Selleks, et õieti aru saada õdede kutsest meil Eestis, ei või enam tähelepanematult mööduda Eesti Õdede Ühingust; ka on Punase Risti Õdede huvid mitmeti vabade kutseõdede huvidega lähedalt seotud.

Nagu see üldiselt tuntud, oli igasugune sotsiaalhoolekanne enne sõda Venemaal peaaesjalikult mitmesuguste heategevate seltside käes. Selle tagajärjel võeti seda tööd armastustööna ja töötavaid jõude heateagijaina, kes asjaie pühendusid ligimese armastusest. Üldiselt seisis meie kutse sel alusel, sest kuni Eesti iseseisvuseni oli meie kutse koondatud Punase Risti emamajadesse, välja arvatud mõned diakonissimajad. Emamaja (obshtshina) on üldiselt tuntud. Siin pühendus igauks, kes selle kutse valis, armastustööle. Seda on juba sellest näha, et õed palka ei saanud, vaid väikse taskuraha. Haiguste puhul ja vanaduses aga hoolitses nende eest emamaja. Õdedel, kes emamajja kuulusid, ei olnud võimalust omale kohta valida, vaid nad olid kohustatud vastu võtma igat neile määratud kohta. Need õed aga, kes välja astusid emamajast, olid küll iseseisvad, ent pidid piirduma erapõetusega ja erahaiglatega.

Eesti riigi iseseisvusega läks hoolekanne suu-remalt osalt üle riigile ja omavalitsustele, ühtlasi hakati sellele vastavalt hindama õdede tööd kui igat teist kutset. Esimene samm, mis meid tegi rippumatuks igast eraestkostmisest, oli õdede registreerim. riigi Tervish. Peavalitsuses, millega tunnustati meie kutse õigused arstide, ämmaemandate j. t. omadega üheväärseks. See andis meile teiste kultuurmaade eeskujul kutse organiseerimise võimaluse. Kõige pealt võisime ses asjas meie lähemast naaber- ja sugulusrahvast — Soomest õppida. Soomes on õdede kutse just nii korraldatud, nagu Põhja-Ameerika ühisriikides. Seal pole kunagi olnud Punase Risti õdede koolisid. Soome õed on koon-
dunud juba üle 30 aasta vabasse kutseorganisa-
tsiooni, mis neile võimaldas iseseisvalt oma
kutse huviseid kaitsta. Ainult sellega on sele-
tatav, et õdede kutse seal võis areneda sellisele

kõrgusele. On veel rida maid, nagu meie kõik teame, kus õdede kutse kõrgel seisab ja kellest võime väga palju õppida. Tõin näiteks Soomet ainult sellepärast, et ta meile nii lähedal seisab.

Kuigi meil riikliku registreerimise läbi õed omasid teatud iseseisvuse, siiski puudus enamusel täielik arusaamine vaba kutseorganisatsiooni tarvidusest ja tähtsusest, mis sellega seletatav, et meie õdede pere tol ajal oli väga mitmekesine. See koosnes mitmesugustest Vene Punase Risti emamajade ja teiste koolide õdedest, kui ka sõjaaegsetest õdedest. Kui Punane Rist paralleelselt riikliku registreerimisega ka hakkas õdesid registreerima, mis muidugi ei olnud sunduslik, vaid era registreerimine, siis ei saanud paljud aru selle registreerimise mõttest. Teised aga, kes juba Venemaal harjunud olid Punasesse Risti kuuluma ja jälginud ei olnud moodsat vabade õdede kutseorganisatsiooni arenemist teistes maades, registreerisid end ka veel Punases Ristis, mitmed lootuses Punases Ristis kohta saada. Need õed aga, kel vabast kutseorganisatsioonist ja selle tähtsusest oli selge arusaamine, tervitasid rõõmuga, kui 1922. a. miss Mc Gregor, üks sel ajal Eestis töötavatest Ameerika õdedest, siin aluse pani õdede kutseorganisatsioonile. Et õdedel oli sel korral veel vähe kogemusi, töötati põhikiri puudulikult välja, mis sellepärast muidugi ei seisnud kõigi nõuete kõrgusei. Kui aga vähehaaval välismaa organisatsioonidega kokku puuduti ja nende põhikirjadega tutvunedi, leiti suuri puudusi. Peapuudusena tunnustati asjaolu, et liikmeilt riiklikku registreerimist ei nõutud ja mingit vahet ei tehtud sõjaaegse ja kutselise õe vahel. Kui siis osa liikmeid tahtis ette võtta muudatusi põhikirjas, tekkis lõhe peaaesjalikult selle tõttu, et uue põhikirja järele sõjaaegsed õed oleksid välja langenud. Nii tuli siis, et uus põhikiri liikmete enamiku poolt vastu ei võetud. Need aga, kes aru said nende punktide hädatarvilikkusest, jäid truuks oma veendumusele, astusid välja ja asutasid 1923. a. praeguse Eesti Õdede Ühingu. Esimesi ja tähtsamaid ülesandeid oli ühingul õdede kooli küsimus. Punane Rist oli 1920. a. küll korraldanud kaheaastase õdede kursuse. See oli alguseks väga hea, kuid siiski ei või selline kursus asendada

traditsioonilist kooli. Märkides seda peapuudusena, asus ühing tööle, et ellu kutsuda õdede kooli. Tänu riigi Tervishoiu Peavalitsuse direktori ja Tartu ülikooli arstiteaduskonna huvi ja arusaamisele, läks Eesti Õdede Ühingu korda 1925. a. lõpul avada kooli Tartu ülikooli juures. Kooli juhivad kuratoorium, mis koosneb Tervishoiu Peavalitsuse juhatajast, Tartu ülikooli arstiteaduskonna dekaanist, ühest Eesti Naisliidu ja kahest Eesti Õdede Ühingu esindajast. Selle läbi on kool rajatud laialdasele seltskondlikule alusele. Kooli peamiseks püüdeks on anda õpilastele põhjalikku kutse haridust. Kolme-

nud Columbia ülikoolis New-Yorgis. Komitee peaulesandeks on: vilunud haigepõetuse võimaldamine perekondades ja selle töö meetodite täiendamine.

Loomulikult meil pole võimalik olnud seda tööd nii laialdasele alusele rajada, nagu see on näiteks Ameerikas, pidime arvestama Eesti olusid. Meie rahvale on see veel võõras tööala, kuid siiski näitab nõue mainitud töö järele järjekindlat tõusu.

Ühing on alati püüdnud jälgida mitmesuguseid uusi voole ja aktuaalseid kutseküsimusi välismail, nii erikirjanduse soetamise kui ka

Balti Punase Risti Õdede kongressi väliskülalised külastamas Eesti Õdede Kooli Tartus. Istuvad pahemalt Miss Odier, Punase Ristide komitee esitaja Genfist, Eesti Õdede Ühingu juhataja E. Erma, Mrs. Carter, Punase Ristide Liiga Õdede osakonna juhataja Parisist ja Miss Reimann, Rahvusvahelise Õdede Liidu peasekretär Genfist.

aastasse koolikursusesse on paigutatud ka sotsiaal-hoolekanne ja ämmaemanda kursus. Teoreetilist õpetust annavad ülikooli õppe- ja abiõppejõud, samuti on kõik ülikooli kliinikud ja arstiteaduskonna instituudid meie õpilastele praktilisteks töödeks kasutada. Õpilased elavad internaadis, kus suurt rõhku pannakse kutseetikale, ühtlasi korra, kohusetunde ja distsipliini kasvatusele.

Ehkki koolil tuli alguses võidelda paljude raskustega, sest kooli püüded polnud paljudele küllalt tuntud ja arusaadavad, siiski on ta tänapäev juba nii palju tunnustust leidnud, et meie õed üle maa on üldiselt otsitud.

1929. a. kutsus ühing ellu visiteerija-õdede komitee. Viimane allub ühingule ja töötab õe juhatusel, kes oma kutseharidust on täienda-

rahvusvahelistest kongressidest osavõtuga.

Nii on ühing osa võtnud oma esindajaiga 1925. a. rahvusvahelisest õdede ühingute kongressist Helsingis ning 1926. a. põhjamaade õdede kongressist Stokholmis.

Samuti võttis ühing osa 1925. a. ja 1930. a. Eesti ülemaalisest naiskongressist ja on esimesest asutamisaastast saadik Eesti Naisliidu liige.

1928. a. korraldas Eesti Õdede Ühing Soome õdede lahel kutsel pikemaajalise ekskursiooni Soome. Sealsete õdede eriti sõbralikul vastutulelikkusel võimaldati meie õdedele jälgida kahe nädala kestel tööd mitmesugustes haigemajades.

Ka anti ühingule võimalus saata üht õde 2 aastaks Ameerikasse kutse täiendamisele. Üks õde võis osa võtta rahvusvahelisest hoolekande kursusest Punase Ristide Liiga poolt korralda-

tud Londonis, Bedford Colleege'is ja kolmas töötas 1 aasta haigemajas ning 6 kuud hoolekande alal Inglismaal.

1928. a. asutati Tartus Eesti Õdede Ühingu Tartu osakond, töö intensiivsuse tõstmiseks. Ühingul on praegu 57 liiget.

Kuna sotsiaalhoolekande alal Punane Rist juba mitmeid aastaid on sooritanud väärtuslikku tööd ja meie kutse huvid nende huvidega on tihedalt seotud, siis oleme alati hellitanud soovi töötada kontaktis Punase Ristiga. Ühing loodab intensiivse töö läbi jõuda ikka ligemale oma sihile tulevikus. Loodame, et avalik arvamine toetab ka edaspidi meie tööd. Usun, et äratundmine tungib ikka sügavamaisse rahvakihtidesse, et vaba iseseisev õdede kutseorganisatsioon on kõige kohasem mitmesuguste nende alasse puutuvate küsimuste lahendamiseks ja kutsehuvide kaitsmiseks.

Kui kergesti võhikud, kes meie kutset heatahtlikult on soovinud edendada, oma teadmatus tõttu saavutavad just vastupidist! Näitena mainiksin niinimetatud sõjaaegsete õdede kur-

susi, milliseid meie Punane Rist korraldab korralduvalt. Kursusi kui niisuguseid võiks aina tervitada, sest kui inimesed esimeses abis j. n. e. omandavad enam oskusi, on see üldheaolule ainult kasuks. Kuid sõjaaegne õde ei tohiks rahuajal kunagi töötada õe kohal. Teataval määral on riikliku registreerimisega sellele pandud piir, kuid kahjuks on see tõsiasi, et õdede kohad aegajalt ikkagi selliste puudulikult ettevalmistatud õdedega asetatakse. Selle asjaolu vastu peaks Punane Rist, kui nende kursuste korraldaja, tarvitusele võtma abinõusid.

Olen oelnud vaid olulisema Eesti Õdede Ühingu püüdeist ning tööst ja olen rõõmus, et mulle siinkohal anti seks võimalus.

Tahaksin toonitada lõpuks veel kord, et Eesti Õdede Ühingu igal ajal valmis on koos töötama teiste sotsiaalhoolekande alal tegutsevate organisatsioonidega, nii palju kui see kooskõlastav on ühingu põhimõtetele.

Anna Erma.

Eesti Õdede Ühingu juhataja.

Kirjanduslik veste.

Kirjanduslike uudiseid.

Algupärastest ilukirjanduslikest teostest ei saa praegu juttu olla; neid võib oodata alles traditsioonilisel „hooajal“, enne jõulusid. Ja kuuldavasti ilmuvat neid tänava tunduvalt vähemal arvul kui eelnenud aastail, mil meil kirjandusturul valitses ilmne ületoodang.

Ka tõlkekirjanduse alal pole suvel palju uut ilmunud; üht-teist pisi-asja võib siiski märkida Kõigepealt kaalukamaid teoseid: Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastusel ilmunud A. Daudet „Kirjad minu veskilt“ (A. Saareste asjatundlikus tõlkes) ja A. Strindbergi „Tõsielulised utoopiad“ (Meta Grünfeldi tõlge). Esimene on meeldivaks vahelduseks eesti lugejale võrdlemisi rohkesti pakutavate tõlgete seast prantsuse keelest: autor ei vii meid siin suurlinnadesse ega kirjelda kõrgemat seltskonnakihti, vaid kujutab Lõuna-Prantsusmaa loodust, maa-elu ja maa-elanikke. Ta teeb seda nii südamliselt, huumoriga segatud heatahtlikul toonil, et raamatut võib lugeda suure mõnu ja naudinguga. Teos tutvustab meid säärase küljega prantsuse elus ja kirjanduses, mille olemasolust paljudel eesti lugejail seni

kindlasti polnud aimugi, ja võimaldab huvitavaid võrdlusi prantsuse lihtsameelsete maainimeste ja meie maaelanikkude vahel.

Süngema kõlapõhjaga on Strindbergi novellikogu „Elu utoopiad“, mis sisaldab „neli juttu“. Strindbergi laadiga oleme enam-vähem tuttavad, ta vaatleb elu pessimistlikult, kahtleb ja kannatab. Inimhinge peenimaid eneseavaldusi oskab ta kirjeldada meisterlikult, teeb seda ka mainitud neljas jutus ja katsub kõigest kirjeldatavast tuletada järeldusi kaasaegse ühiskondliku elu nähte suhtes. Need järeldused sunnivad teda kahtlema enama jao saavutuste juures, millele meieaegne kultuurinimene vaatab uhkusega. Teos on huvitav, mõtterikkas ja sunnib lugejat autorile seesmiselt vastu vaidlema, mis on ju nauding arukale lugejale.

„Looduse“ odavate väljaannete sarjas ilmunud teostest väärivad mainimist P. Loti pikem jutustus „Ühe võõrlegionääri romaan“, mida vist heameelega tervitavad need, kes on lugenud teisi võrdlemisi arvukalt ilmunud tõlkeid selle eksootilisi maastikke armastava, pisut nukrameelse prantslase teostest. Soovitada võib muidugi Selma Lagerlöfi teost „Hüljatu“, on tõsiselt rõõmustav, et hakatakse tõlkima eesti keelde selle suure ja soojahingelise naiskirjaniku teoseid, mis

Dollareid, liikumist jõudu.

Külalise märkmeid.

Ameerika varase koloniaalstiiliga vanu inglise honeid meeletuletav kaunis ja mugav söögituba, avarate akende võimaldades pilgul vabalt rännata majaaneseil muruplatseil. Oleme väikeses Ameerika ülikoolilinnas. On kaetud lunch'iks; valges kitlis neeger, kuldhammas suus ja valged kindad käes, kannab liude ning teenib laudkonda, mille moodustavad jõukas ameerika perekond ja nende külalised, Ameerikas viibivaid delegaate Rahvusvahelise Akadeemiliste Naiste Nõukogu istungile. On kõneldud võõraist maist ja kombeist, on lastud delegaatidel lausuda üht-teist oma emakeeles, et kuulda külaliste emakeele kõla, on jutt kultuurist ja keelest. Pöördun peremehe poole ja küsin, kas ta võiks nimetada mõnd iseloomustavat amerikanismi. „O jaa”, lausub peremees, tubli ja intelligentne ärimees, „meil on hulga omapäraseid sõnu. Näiteks dollar; teda nimetatakse meil...” Kui ta oli lugenud üles umbes tosinavõrra dollari nimetusi, tähendasin: „On näha, et dollar siin maal on armastatud!” Hetkeks vaikus, siis üldine kauakestev naer. „See on vast nali!” hüüab peremees. „Küll on nali! Seda pean ju-

tustama sõpradele!” „Oi, daddy!” hüüab tütar, noor college'i õpilane. „Milline sissekukkumine!”

Jaa, dollar on armastatud siin maal ja see suur armastus ühenduses jõulise ettevõtlikkusega on loonud tänapäeva Ameerika ühendriigid, keile dollareid ja nende mõju tunneb kogu maailm. Dollari teenistuses möödub päev, nädal, aasta, kogu elu. Äsjanimetatud perekonnas rõhutati korduvalt, et peremehe osavõtt lunch'ist olevat haruldane nähe, olevat eriline lugupidamise osutus külalisele. Kuigi ta äri ei asu kaugel kodust, einetab ta vaid harva perekonnaga, selleks pole aega.

Dollariga on muudetud maailma nägu. Kus 55 a. tagasi oli kitsede karjamaa, asub tänapäeval 77-kordne miljonäri pilvelõhkuja. Dollari-teenistusega on õnestatud maa, on pandud liikuma arvatud masinad maa all, maa peal ja õhus. Dollari teenistuseks valmistatakse ette noorsugu. Silmad koolides mõnelgi pool pealkirje: „Pank” ja teadaannete laudadel üleskutseid õpilastele hoida kokku raha ja paigutada seda õpilaste pank, milles neil raha jooksva arvel, kuukapitale jne. Lapsed viiakse ärimäe-miljonäri

vististi eriti peaksid paeluma naislugejaid peene naishinge-tundmisega ja õilsalt naiseliku ellusuhtumisega. Väga hästi aga oleks võinud ilmumata jääda Claude Farrère'i „Kultuurinimesed”, millega „Loodus” on ilmselt püüdnud vastu tulla neile, kes ülipeenendatud degenerantide nilbete pahede kirjeldamisest lõbu tunnevad; üteldav „õpetlikkus” ja hoiatav tendents on vähemalt meie oludes ainult viisakaks näokatteks.

Alles vähemat aega teotsev, kuid kirjastatavate tõlgete kõrge tasapinnaga tähelepanu äratav kirjastus „Valik” saatis hiljuti turule Knut Hamsoni „Benoni”, teose, mis kõneleb ise enese eest ega vaja erilist soovitusi. Autori nimi on me lugejaskonnale tuttav ja lühikese ajaga hea kõla omandanud. „Benoni” on huvitav, põnev, eluküllane, elulähedane ja sisult karge nagu kõik, mis suur põhjamaalane loonud. Maailma andekama meistri tihe, mitmekesine ja seesmiselt ühtlane vooling; igauht peatuma sundiv väljalõige omapärase ja elujõulise rahva igapäevases elust!

Plukirjanduslike teoste kõrval tahaksin seekord lugejate tähelepanu juhtida paarile kitsamaid erialasid käsitlevale teosele. Need oleksid ühelt poolt Erik Haameri „Crawli ujumine” ja mag. A. Grünbergi „Ujumine ja upp-

ja päästmise õpetus”. (Hind 1 kr. 95 s.) Eriti viimati mainitu tähtsus peaks olema kõigile mõistetav. Olgugi raamatus pakutavate õpetuste kasutamise aeg tänavuseks juba möödas, — hea on siiski, kui teatakse raamatu olemasolust sellega tutvumiseks nii iseenda kui oma laste suhtes. Kui kõik naised loovad tugeva frondi uppumiste arvu vähenemise eest võitlemiseks, siis ehk kaob juba lähemas tulevikus me päevalehtede veergudelt õudne süvine uppumistekroonika ja jäävad nutmata paljudki leinapisarad.

Lõpuks juhin tähelepanu varemilmunud, kuid praegu väga ajakohasele raamatule: Hilda Ottensoni „Aiasaaduste alalhoid”. (Hind 1 kr. 25 s.), mis asjatundjatelt on saanud hea arvustuse ja sisaldab igale perenaisele tarvilikke ja hõlpsasti kasutatavaid näpunäiteid. M. S.

Suve lõppakord.

Nimetu kangelane.

Kas teate, kuidas hõngab vastlõigatud rukkis? Olles kasvanud või elanud maal, kujutlete seda selgesti, kui olete, kas või ainsama korrugi täie rinnaga hinganud enesesse toda küpsuse aroomi.

uhkese pilvelõhkujasse ja jutustatakse neile seal, kuis lihtsast töölisest on saanud dollarmiljonär. Küsisin akadeemiliselt naiselt, missugune tegevus äratas Akad. Naiste Ühingu liikmeis kõige enama huvi. „Igasugu rahalisel ettevõtetel. Oleme märganud, et aastail, mil meil on olnud suuremaid rahalisi tehinguid, on olnud osavõtt ühingu tegevusest elavam, on olnud märgatav liikmete juurekasv.” Tänavu pühitses Ameerika Akad. Naiste Ühingu oma 50-ndat sünnipäeva ja asus ühe miljoni dollarilise stipendiumite-fondi loomisele. Polnud veel päris kindel tähtpäev, milleks peab olema koos see summa, kuid igatahes on see lähemas tulevikus. Rahahankimise kava on töötatud välja ameeriklastele omase osava ja ladusa organiseerimiskusega. Kogu maa on jaotatud üksustesse ja igas üksuses on kohustunud keegi ühingu liige hankima teatud osa üldisest summast teatud aja jooksul. Ainult ühes maakonnas polnud veel leitud kindlat isikut. Tundub, et sellega on ühingul garanteeritud teatud aja pärast teatud summa, sest üldiselt jäi ameeriklasist mulje, et nad on sõnakad, täpsed ja asjalikud.

Ameerika ühendriigid on eeskujulikud organiseerijad. Igasuguste korralduste puhul on mõnus tunne, et kõik läheb hästi, kõik on o. K. („kõik on korras”). Inimesed on täpselt kohal,

kava täitmisel ei teki ülesaamatusi, asjatut venimist ja hõõrumist; hiigelsuure ja otstarbekohase liikumisega harjunud ameeriklane oskab reguleerida sündmuste käiku. Milliset enese- ja materjali valitsemist näeme iga hetk tänavail, kus veereb lakkamatult sõidukeid ööd kui päevad! Iga neljas ameeriklane omab auto ja on nauding näha ameeriklast tüüriratta taga. Autosid juhivad noored tüdrukud ja poisid, hallipäised vanaemad ja vanaisad. Näed sageli vanemaid daame, käed kortsus ja vabisevad, kuid autotüüri taga on samad käed nii julged ja kindlad, on ratta täielised peremehed. Keegi tuttav daam ütles: „Hiljuti õppis ka mu ema autot juhtima. Ta on nüüd 65 aastat vana. Varemalt polnud tal selleks kunagi aega.”

„Alles sellest ajast oleme iseseisvad ja hinnatakse meid üheväärselt meestega, kui meil on omad kapitalid, omad majad ja autod”, ütlevad ameeriklannad „Need aitavad meid elus palju rohkem kui igasugu kõned ja põhimõtted. Alles majuehitades, ärilepinguid sõlmides, raha hankides oleme õppinud tundma majanduslikke ja juriidilisi küsimusi, ja tegelikult elus oleme näidanud meestele, et tunneme neid.”

Dollar ja auto, auto ja dollar — need on siinsete meeste ja naiste südametukse. Kui hull võib sind haarata võistlus. Istud oma autos,

Istudes rukkiahki kõrval ja surudes pea vastu sõredakõrrelist vihku, on hea silmadega saata verevalt loojenevat päikest elik tervitada teda hommikul ja mõtiskella jumal teab millest.

Tundub, nagu oleks taas tulnud noorus, nagu seoks kadunud emake samal nurmel vilke ja laulaks madala, kurbliku häälega, nagu Jaulis muiste. Nii tugev on illusioon, et silmad pöörduvad otsima emakest triibulisel seelikus ja kirjus sitsrätikus.

Ent kõrspõllul sahistab vaid tasane tuuleke vesteldes põldhiire lastega, kellede ema hukkus äsja vikati tera all. Vaesed hiirepojukesed!...

Kummaline! Istudes kõrsväljal, muutud kuidagi halemeelseks, ei, lihtsalt küllastud tunnetest. Siin on nii vaikne, et kuuled liblika lendugi.

Veel enam: kuuled, nagu häälitseks maa, nagu kutsuks sind nimepidi, hellitades, meelitades.

Maa kutsub, meelitab, sellepärast ongi nii jumalikult-hea viibida kõrspõllul, vajutada pea vihu najale ja tunda end täitsa, kui omas kodus.

Siit paistab maailm hoopis lihtsamana, kui mujalt: väiksemana, intiimimana, kodusemana.

Ka inimesi mõistad paremini. Ning andestad kergemini kõike. See polegi raske, sest kõik, kelledega siin elades on kokkupuuteid, on lihtsad olevused. Ning lihtsad on nende patud ja eksimusedki. Näed neid läbi veel enne, kui avavad suu seletuseks.

Vaat', eemalt, mööda põllupeenart sammub sirge, jõuline naistüüp, kaenlas väike kandam. Tunnen teda.

Veau kihla, — ta mõtleb oma kadunud mehest praegu. Ta mõtleb temast alati. Vist nutabki jälle.

Kolmkümmend aastat olla oldud abielus. Kakskümmendneli aastat vaevles mees haigena. Pool sellest ajast ei tõusnud ta enam voodist: jalad ei käinud. Naine tohterdas, triikis, vannitas noid jalgu. Paaril viimasel aastal olid jalad täiesti elutud. Paigast teise paigutas neid naine iga kümne-kahekümne minuti järele päevast päeva. Ööselgi.

Ei tüdinenud, ei väsinud too vabatahtlik haldastajaõde.

Sooritas kehvas talus kõik vajalikud tööd, kasvatas last, ravis haiget, tõstes puunotitaolisi jalgu.

Ning ei nurisenud kunagi.

sinu ees, sinu ümber kümneid, sadandeid teisi. Varitsed neid, õpid tundma nende nõrkusi, parajal silmapilgul paras üigutus ja oled mööda ühest, siis teisest, oled ees kolmandast, neljandast, kõigest.

Olime seekord koos Ameerika Ühendriikides üle 30-ne eurooplase, peale selle veel 1 delegaat Austraaliast, 1 Lõuna-Aafrikast, 1 Uuelt-Meremaalt ja 1 Kanadast. Siin võõral pinnal paistisid reljeefsemaina eri maade esindajate erinevad ja ühised jooned. Peale ametlikkude koosolekute korraldati lugematuid lunche, dinnereid, teid, küll üksikute organisatsioonide, küll erailikute poolt. Sageli oli osavõtjaid mitusada inimest, kord ulatus koosviibijate arv 1100-le. Kui oled söönud mõnuasti oma eine, vestelnud ja tutvunud oma lauanaabritega, tõuseb perenaine, nimetab kõnelejaid ja algatab pikemaid, enamasti aga lühemaid kõnesid ja vaielusi. Sageli pidi seesugusel puhul iga delegaat tõusma ja lausuma mõne sõna. Enamasti määrati ette teem: delegaadi kodumaa ülikool, millal see asutatud, mis ajast see avatud naistele; tähtsaim ja huvitavaim sündmus Akad. Naiste Ühingu möödunud aastal; lause või paar oma maast ja rahvast. Mida enam huumorit ja konkreetset sisaldab mingi lause, seda mõjuvam ta on; kes suudab kutsuda esile naeru, on võitnud otsekohe

üldise poolehoidu. Ei tulnud meile kuskil vastu killedega, ainult korra kingiti meile igapähele kimbuke punaseid roose ja annetaja oli üks härra. Meie koosviibimisel viibis sageli mehi: ülikooli õppejõude, eriteadlasi, tähtsamaid seltskonnategelasi. See oli Bostonis, kus peale suurema dinneri toodi saali laud kaunite roosidega ja raamatutevirnaga. Nad asetati lavale ja öeldi, et Bostoni linna 300-aastase juubeli pühitsemise toimkonna abijuhataja annetab igale delegaadile raamatu Bostoni ajaloost ja punaseid roose. Siis pidid delegaadid järgimööda astuma lavale ja pidulikult võtma vastu kingituse, kuna suur hulk võõraid istus all ja applaudeeris igale delegaadile. Siin peab olema alati tegevust, liikumist ja head tuju!

Esinemiselt on ameeriklannad vabad ja julged. Koolides on võimlemisel ja kehatervishoiul tähtis koht, ülikooliski on võimlemine sunduslik. On olemas koole, kus ei anta õpilasele lõputunnistust enne, kui ta tervis vastab teatud temale kättesaadavale standardile, sest kool taotleb anda ühiskonnale ka kehaliselt terveid ja kõlbulisi kodanikke. Õpilaste intellektuaalne tase näis olevat madalam, kui Euroopas. Õpilane omandab oskuse valitseda materjali, kuid tema käsutada olev vaimline hõim on väga primitiivne. Ameeriklased ikka jälle imetlesid eurooplaste teadmisi ja keelteoskust ning leidsid,

Hiljuti kutsus Looja tolle õnnetu mehe amajuurde.

Kas tänas naine Loojat armu eest? Jah. Kuid ainult haige piinade nimel. Enda vaevade pärast mitte.

Kujutlege, too naine nutab taga meest: tuba jäänud tühjaks, elutuks! Puuduvat see, kes palus: „Ole pai, tõsta mu jalad sängiservale!..” Nii korra jutustas. —

Saabub naine kõrspõllule. Peatub. Tervitab. Käes hoiab üksikuid rukkilille.

Seletab naine: „Viin lilled hauale. Rukkililled. Kadunu armastas nii väga viljavälja. Eriti õitsevat rukist.

— „Vaata, ema”, — ütles ta sageli — „kui kena on rukis, kui ta tuules liigub. Tahaks haarata palju kõrsi sülle ja kallistada neid nagu oma lapsi..” — Viin talle need viimsed sinised õied rukkiväljalt tervitusesse..”

Mine mõista naise hinge sügavusi! Mine uuri truuduse varjatuid pidemeid! —

Naine liigub edasi, kalmistu suunas.

Taas valitseb väljal vaikus. Kõrgel õhus hõljub mitu lennukit reeglipärasest kauguses üksteisest.

Mehed lendavad. Kindlasti mehed Eestis naised veel ei lenda. Kui hakkavad lendama, siis saavad mõned neist kuulsaks ja nende nimed kantakse kangelaste nimestikku. Suurtel rahvastel on suured nimestikud, väikestel väikesemad. Meie kangelaste nimestikku mahub veel palju nimesid enne, kui ta saab täis. Sinna peaks mahtuma ka tolle naise nimi, kes kakskümmendneli aastat põetas inimest nurisemata ning kannab ta hauale lilli kuni ise elab..

Sõjakangelaste võrratuid ohvreid mälestades paigutavad mõned rahvad üksikhauda tundmatu sõduri; süütavad ta kalmul „igavese” tule ning kannavad sinna tuhandeid, tuhandeid elavaid roose..

Kui kaunis see on!

Miks ei võiks meil olla oma „tundmatu naise” haud, kuhu oleks maetud üks tuhandeist, kelle elus iga hetk on olnud vaid eneseohverdamine, kohusetäitmine ja inimarmastus.

Tol haul süütaksime meiegi „igavese” tule, kannaksime sinna sületäied kauneimaid põldlilli — austades nimetut kangelast.

et nende koolid on väga puudulikud. Kuid need koolid peavad ju valmistama ette elule Ameerikas ja mida teha seal filosoofilise ja kunstilise mõtlemisviisiga?

Ameeriklasel on palju usku eneses, ta ei süvene oma „minasse“ analüüsiva, kaaluva, arvustava ja kahtleva pilguga. Oma piiratud intellektiga näeb ta selgelt ja lihtsalt neid sihte, mida seab talle igapäevane elu ja nooruslikult julgeit ja pimedalt asub ta otsemat teed rühkima nende poole. Nägime ookeaniaurikul filmi, milles noor ameeriklanna peaaegu silmapilkselt otsustab abielluda temale täiesti tundmata arvatava mõrtsukaga, keda peab hukatama järgmisel hommikul, abiellub, sest sellega on tal võimalus võita omale armastatud mees ja päästa

oma suur kapital. Tundub, et selle noore ameeriklanna julgust ja kiiret otsustamist, mida ei eksita pikem sisemine kaalutlus, võib pidada tüübiliseks. Jõud, mis meil kaob sageli hingeliste ja intellektuaalsete kahtluste, kaalutluste ja otsingute peale, muutub seal otseselt teoks.

Lahkume New-Yorgist südaööl. Ülal mustav vaikiv taevas, ees tumeda õitsuva veekogu piiratud maakamar, millel säravad ja sätendavad kunstlikus valguses kummaliste perspektiivide ja vormidega inimeste ehitatud kivihiglased. Kordan endamisi: „Kui fantastiline, kui ilus on New-York! Miiliseid uusi ja omapäraseid vorme sunnib looma meid elu!”

Helmi Metsvahi.

Tänapäeva naised.

Anna Pappritz.

Käesoleval suvel pühitses Anna Pappritz, üks Saksa naisliikumise silmapaistvamaid ja teeneterikkamaid tegelasi, oma 70-aastast sünnipäeva. Selle naise nimi ja tegevus kutsub silme ette kogu naisliikumise sisu ja püüded 19. aastasaja lõpust kuni tänapäevani. Kõik Saksa naistegelased armastavad teda, oma vanemat kaasvõitlejat ta sihikindla mõtlemise, tege-

vushimu, sõbralikkuse ja tujukülluse pärast, mis alati olnud Anna Pappritzi isikuga lahutamatu seotud.

Anna Pappritz on pärit vanameelsest mõisniku perekonnast Ida Preisimaalt. Vanemate majast päritolev alalhoidlikkus on iseloomustanud Anna Pappritzi tegevust, kuigi tema ausameelne suhtumine sotsiaalsetele ja rahvuslistele

Lained.

Tormitse, meri! Krooni oma mustjassinised lained valge vahtpitsiga! Nii oled sa ilus. Tulge, inimesed, vaadeldge mere võimast mängu!

Ent rand on tühi. Inimesed on siirdunud elamutesse: pole aega, mured kutsuvad...

Oi, seda muret, mis lasub inimlapse õlgadel! Vaja leiba, vaja rõivaid, vaja jalanõusid!

Ilmlõpmata vaja ja vaja!

Vaja vahel veidi nalja ja naerugi.

Kust võtta kõike seda? Üürrike on elu ja selle üürikesegi kallal närib mure nagu näljane peni.

Ei, tõesti, tuleb vastu hakata: õppida vilistama muredele.

Las kraabivad ja kriibivad mõistuse kallal. Las vinguvad ja manguvad. Mis mul sest! Lähen ja vilistan. Laskun mäest alla, ligemale merele. Istun imestama mere laste — lainekeste mängu.

Kuule, kuule! Kuidas nad kohisevad ja keevavad! Kuidas vihisedes veerevad! Vingerdavad

kui musttuhat vihast madu! Ükski ujuja ei sõandaks siirduda kaugele rannast, keegi ei sõua ulgumerele saagi järele.

Laevad ruttavad sadamasse.

Miks sa vihastud, meri? Miks tormitsed? Kas tahad endast heita, eemale peletada argu, väiklasi, salakavalaid rõövolevusi, kes hauduvad aina ahmitsevaid, aplaid plaane — saagiihas?.. Su rüpes on neid, su turjal on neid. Eriti just turjal. Inimhaid on need: aina ostavad ja müüvad; kauplevad kõigega. Ka südametunnistusega „vajaduse piirides”

Liig halvad on mõnedki jalad seks, et tallata maakamarat, liig halvad mõned käevarred seks, et lõhkuda ujudes laineid ja püsida sel viisil vee-pinnal.

Agas püsivad! Maa ei neela ega vesi ei võta ebaõigeid. Ja kui võtabki, siis viskab uuesti välja: ilmuvad lagedale teises kohas, veidi muudetud kujul, päästerõngas kaelas ja piksevarras kraevahel — igaks juhaks...

Ei vaimud manalas ega näkid vee all soovi neid võtta endi kodakondsusse: meri sülitab nad

küsimustele teda on viinud poliitiliselt tugevasti pahemale poolele. Kuid alale on jäänud teatav mõõdukus, mis ikka on püsinud selles naises ka väga radikaalsete küsimuste lahendamisel.

Eriti vajas aga seda loomupärast mõõdukust ala, millele Anna Pappritz naisliikumises pühendas oma elutöö — nimelt prostitutsiooni küsimus. Tänapäev suudab vaevalt keegi enesele ette kujutada, millist kodanlist julgust nõudis selle küsimuse avalik käsitlemine naise poolt veel 19. aastasaaja lõpupäevil.

1899. aastal asutas Anna Pappritz Rahvusvahelise Abolutionistliku föderatsiooni Saksa haruseltsi ja algatas sellega ka Saksamaal võitluse prostitutsiooni reglementeerimise vastu, millel oli algatanud inglanna Josephine Butler. Kõik seadused ja määrused, mis Saksamaal viimsete aastakümnete jooksul maksuma pandud ja välja töötatud prostitutsiooni ja suguhaiguste

vastu võitlemiseks, on sündinud Anna Pappritzi energilisel kaastööl, sagedasti tema algatusel. Tema algatas ka võitlust kahesuguse kõlbluse vastu, mis mehele lubas kõik. Kõigis neis küsimustes, mille lahendamisele ta andus kogu oma jõuga, nägi Anna Pappritz naisliikumise olulismat isa. Tema sihiks oli naise ja mehe vahekorra puhtamaks loomine.

Praegune noor põlv ei suudagi enam enesele ette kujutada, millist kangelasmeelset julgust ja usku nõudis Anna Pappritzi elutöö, sest suur osa tema poolt algatatud küsimusi on juba lahendatud, teise osa lahendamine on aga saanud endastmõistetavaks üldinimlikuks sotsiaalseks ülesandeks kogu inimkonnale. Sellepärast ei ole aga Anna Pappritzi algatustöö kaotanud oma väärtust, vaid ümberpöörduvalt — tegelik elu on tõestanud selle väärtuse.

Soovime julgele eestvõitlejale veel edaspidiseks tööjõudu — ja tuju.

Muljeid Saksa suvisest pealinnast ja tema naistest.

„See Isebel on tulnud meie hulka...“
Piibel.

Nagu hiiglaämblik, istub Saksa neljamiljoniline pealinn Berliin keset maad ja koondab endasse ikka rohkem kogu maa elavad ja loovad jõud. Tõusik linnade hierarhilises peres, hak-

kab ta kasvavalt osa mängima tegurina Saksamaa ja kogu Euroopa, mitte ainult ärilises, vaid ka vaimlises elus.

Võõras, kes siia kihavasse inimtermiitide asulasse astub teatava sihiga, juhib oma vaatlused ning tähelepanekud tahtmatult ühelepoole,

välja läkastades ja puristades. Sellest tulebki ehk mere tormitsemine?

Miks sa tormitsed, meri? — Vist äsja tungis mõni vastik olend su salapärasesse rüppe, kus puhkavad viimast und laevad ning palju patust-nõretavat vara, mida ihkavad inimesed tuua uuesti elu ringjooksu? Nii vist.

Ent meri ei allu ega alistu nii kergesti. Uuesti ja uuesti ässitab ta enda türeid — valgekroonilisi laineid tormile.

Tormitse, tormitse meri! Su metsikus, keev vihas peitub jõud, võim ja ürgilmadest põlvenev ilu, mis tuletab inimesele meelde, et on temagi pärit ürgilma kaugustest ning kaob jälle kaugusse, olematusse. Hävib nagu seebimull, nagu lained tuule raugedes...

Tormitse, meri!

Külalised.

Kahtlemata tuleb olla lahke külaliste vastu. Taevas läkitab meile külalisi äripäevsuse õilistamiseks. Külaliste kannul käib pühapäevalik

meeleolu, pühapäeva lõhngi: koristame ju võõraste tuleku eel hoolega elamut ja kohendame endi välimust.

Ei sobi tolmune tuba, lokkimata juus ega „leinaäärastega“ küüned kuidagi moodi mesimagusate naeratustega, milliseid vahetame külalistega.

Kõigis valitsegu kooskõla, sest ta on õieti elutarkuse a ja o, on õnn, on rahuldus. Saavutatud kooskõla tuleb hoida õrnalt nagu linnumuna või silmatera. Temale tuleb mõnikord ohverdada isiklik mugavus, harjumused ja tõekspidamisedki osalt. Ajutiseks vähemalt.

Jumalikku kooskõla tuleb säilitada ilmtingimata läbikäimises külalistega, sest on äärmine barbaarsus pahandada või solvata külalist.

Suve lõpp oli. Seisis ees üldine sukkade remont; kardinat rookimine, voodikottide tühendamise, suur pesupäev ja — kolimine linna kõigi moosipottidega ja aedvilja purkidega.

(Issand! On see nalja asi?)

Seal tulid nemad, külalised. Kolm naisole-

püüdes leida tõendusi — või ka vastutõendusi — kaasatoodud arvamustele, mitte vähem aga ka koguda ja avastada uusi külgi seni tuttavatel asjadel.

Mina, kes ma liigun eesmärgiga, niipalju kui see võimalik piiratud ajaga, kaasa võtta muljeid Saksa naise tööst ja tegevusest, olen teadlikult sunnitud nende elu jälgimisele, ükskõik, kus ja kuidas see väljendub, olgu tänavraudtee vagunis, teel teenistusse, turul toidukorviga, kaubamajas või klaasi kohvi taga, pühapäeval väljasõidul laste-mehega.

Jä näib niisugusel vaatlusel kõrvalt, et ilme tolele tuhandepalgelisele nähteale annab mitte see elegant, rebasega üle öla naine, kes tõmbab endale pilke, vaid üks teine, moelt mitte täiesti nõuetekõrgusel, väga sagedasti ilma kübarata, asjalik ja rahulik naine, hommiku vara juba ametisse ruttav, hiljem Ašingeri juures täitev oma mittekeerulikke ülespidamise nõudeid.

Kuid on üks mulje, mis kordub nii peale-tükkivalt, nii reeglipäraselt, et see otse sunnib järeldustele. See on üleliigse kaalu mulje mitte ainult naistest, vaid ka meestest. Naised, eemalt näiliselt elatanud, lähemal vaatlusel alles narimates eluaastates kahe-kolmekümne vahel, kuid kleidinumbrite järele kaaluvad kategooriasse, mille olemasolu osutavad valmisriiete äride akendel tihti leiduvad pealkirjad „ka suurimate avaruste tarvis”. Veidi saab mõistetavaks too hindamine, mis maksab rahvusvahelises „naistetundjate” peres ja toonilt endastlugupi-

davale naisele alati on aalandav „et prantslanna ruttu kulub, sakslanna aga kergelt alla laskub”. Eriti näib, et mehelolu ja eriti nähtavasti õnnelik abielu naist puht välises mõttes „paneב unustama kõiki mõõte”.

Need on naised, kes nõuavad maailmas rohkem ruumi, kui neile õigusepärasest peaks kuuluma. Huvitavamad aga on need teised, kelle eesmärgiks on endale võita ruumi täpselt niipalju, kui i n i m e s e l e kuulub. Mõtlen neid naisi, kelle kohta omal ajal Ameerikas kantslist jutlustati motto järele „See Iisebel on tulnud meie hulka” ja kelle pea kohale manati kogu issanda viha. Iisebeliga oli otsekohe mõeldud vahvat Abby Kelly't, leekiva sõnaõmnikuga naist, kes selle oma ande rakendas ülesandele, mis kirikule küllalt piha ja kõrge oleks pidanud olema — ligemisearmastusele. See naine oli tulisemaid orjuse vastu protesteerijaid... Et ta aga naisena julgelt avalikult esineda ja kõnelda, oli küllalt jumala maapealsete asemikkude meelepaha äratamiseks.

Isebelide arv on sellest saadik määratumalt kasvanud, niivõrd määratumalt, et hädaohtlik oleks nüüd veel nende peadele kutsuda taevast vihatuld, kuna kogu maailm ühes õigetega satuks süttimise hädaohtu. Arvud kõnelevad küllalt selgesti, et ka siin. Saksamaal, ei tohi end lasta eksitada mingist juhuslikust muljest. Iisebel elab ka siin. Asutised ja organisatsioonid, Saksa naiste poolt ellu kutsutud, kõnelevad sellest kõige selgemat keelt. „Saksa naisühingute

vust: ema, tütar ja tütretütar. Ootamatult keerutusid üle elamuläve nagu tuulispask. Valgusid laiali nagu nõrk plinitainas pannil.

Toolid, lauad,apid, kummutid, köök, sahver — kõik osutus täis külalisi, kuigi neid oli ihulikult ainult kolm.

Mis tähendab köök, sahver või veel mõni intiimim koht? — Pererahva hingesopidki täitusid külalistega.

Algas lugu laksatavate tervitussuudlustega. Edasi läheb grammofoonmuusika saatel crescendo — kuni pererahvas kaotab täielikult, lõplikult isikliku vabaduse lõhnagi.

Hambapesemine, saapanühkimine, konnasilma lõikamine, kulmude värvimine, titemähkme vahetamine, võimlemine, jalutamine. — rääkimata söömisest — sünnib külaliste lahkel osavõtul ja otsesel kaastegevusel: vanaema annab tululikke õpetusi, ema jutustab anekdoote elust, lapselaps soperdab kõige kallal, mis puuub näpu! olgu supipott või tualettese.

Ning järjest hoogsamini vahetame sõbralikke naeratusi — kooskõla pärast.

Poeme hinge: juba teame täpselt üksteise perekonnaelu üksikasjad alates esiemast Eevast. Tegime kindlaks sugulussidemedki: vateri kits oli kunagi karanud üle aia meie onu õuest nende tädi kopli Imestame, et oleme vahepeal nii väga eemaldunud üksteisest ja jätnud tegemata viisakuskäigud uuel-aastal ning tuhapäeval

Ussimaarjapäeval, — vanaema sünnipäeval — olla siiski meie perest läkitatud võluv kaardikene „hiirekese Mikiga”.

Jumala eest, ei mäleta! Ju see siis ikka nii oli, kui kolm inimpõlve seda kinnitavad. On veidi nagu häbi sarnasest hajameelsusest. Ent viga on parandatav maitseva toidu abil: tee südamesse viib kõhu kaudu.

Värske koor, kobedad saiad, kohupiim koorimatust piimast, ehtne rukkileib, kapsalehel küpsutatud; pärnamesi, noored kuked, vastsündinult suitsetatud angerjad, vasikamaks, aiavaarikad, suhkruerned jne., on ju küllalt soliidne

liit", 1894. aastal asutatud, on tipporganisatsioon, mis ühendab lugematuid eraseltse kõige mitmekesisemate tegevusaladega. Kuuei alal areneb naiste tegevus. Seal on kõigepealt poliitiline tegevus, selle kõrval aga sotsiaalpoliitiline, kutsealaline, majanduslik tegevus, seksuaaleetiline ala ja usuline.

Naisliidu kõrval on eestkätt nimetada „Saksa naiskodanikkude liitu”, rahvusvahelise hääleõiguse liikumisega ühinenud, töötab poliitilise teadvuse äratamise ja nõudmise alal naiste hulgas. Selle, peamiselt kodanlise organisatsiooni kõrval töötavad sotsialistlikud naised, suur osa neist rahvusvahelise kuulsusega nimed, agaralt parteides, kus neil ei puudu niihästi oma organisatsioonid kui ka erihäälekandjad. Saksa naisliidul on kaks häälekandajat, oma teadeteleht aastaraamatu kõrval, sealjuures üldnaisuhuisid käsitlev ajakiri „Die Frau”.

Saksa naiste teened sotsiaalpoliitilisel alal on ammu hindamist leidnud. Dr. Alice Salomon oli esimene, kes naiste senisele vabatahtlikule ja veidi juhuslikule tööle sotsiaalsel alal andis teadliku ja teadusliku töö suuna, asutades „Sotsiaalse kooli” naistele Berliinis hoolekande tege- laste ettevalmistamiseks. 1925. aastal leidis ta töö kroonimist kõrgema kooli asutamisega „Saksa akadeemia naiste sotsiaalseks ja pedagoogiliseks tööks” on selle õppeasutuse veidi raskepärane nimi, mis on saanud edasiharimise kohaks õpetajatele, neile, kes pikemas prakti-

ses töös juba rea kogemusi on omandanud ja ettevalmistuvad tulevasele juhikohale.

Kutsealaliste ühingute alal võiks nimetada „Naisõpetajate ühingu” üle 30.000 liikmeteko- guga, posti- ja telegraafi naisametnikkude ühin- gut 40.000 liikmega, kontori- ja äriteenijate ühingu üle 75.000 liikmega teiste suurte selle- laadiiiste koondiste kõrval. Oma liikmete nais- majanduslikke huvisid kaitsevad võimsalt ka paljud teised koondised. Nii on oma koondised ämmaemandatel, naisarstidel ja t. Viimaste tööst peab mainima 1910. a. töötavat haigemaja Berliinis. Akadeemilise haridusega naisel on oma koondis ligi 5000 ulatava liikmeskonnaga. Üie kahesajatuhande liikme on „Saksa pere- naiste liidul”, kelle esindajaist kaks istuvad riigi majandusnõukogus, hulk teisi töötab kohalik- kudes majandusliikkudes asutustes. Perenaiste liiduga ühiselt töötab maanaiste liit. Majapida- mise alal tehtava loova töö tunnistuseks on Pestalozzi-Fröbeli maja Berliinis, tuttav õpeasu- tis, kus lugematud perenaised ja majapidamise õpetajad saavad kutsealalist ettevalmistust. Sotsiaalse akadeemia kõrval on see teine suur naistemaja Saksamaa pealinnas. Kolmas naiste tööd tunnistav hoone on „Saksa lütseumi-klubi” maja Lützovi platsil. Nimetatud klubis on ühi- nenud Saksa silmapaistvamaid naisi-kunstnikke, sotsiaalpoliitika- ja kultuuritegelasi, parlamen- diliikmeid, kirjanikke, arste ja t. 1912. aastal korraidas see klubi hiilgava, ülemaailma tähele- panu äratanud näituse naiste tööst kodus ja

kompensatsioon või tasumus tillukese ebaviisa- kuse arvel. Pealegi kui annad külalistele ära padja pea alt, teki pealt ja õlgmadratsigi külje alt.

Selle eest andestatakse kõik eksimused maa peal ja taevaski. —

Külaline ei tohi peatuda samas kohas liig kaua, siis lakkab ta olemast võõras ja kaotab pererahva naeratused.

Juba seitse päeva ehivad külalised ärasõitu, aga ei nihku paigast: vanaemal on kadunud hin- naline haaknõel, emal nikastunud jalg meres ujumisel ning väikesel võsul on kõht natuke eba- korrektne.

Ja rongide minekut ei tea ka kunagi täpsalt: kellad valetavad maal alati.

Kuidas võib siis sõita! See oleks ju hüpe teadmatusse. Lausa riskimine.

Siin aga valmiwad parajasti õunad, paisuvad iga tunniga, isutavad, vesistavad vaataja suud. Seenekesed tsuskavad ninakesed samblja alt väl- ja. Palukad katavad vereva rätina mättaid ja

pähklid peituvad lehtede varjus kobaratena na- gu viinamarjad. Raske on loobuda noist jumala varaaida hüvedest kui tead, et võid neid kasu- tada avamata kordki rahakotti . . .

Las nõelub, küürib, pakib perenaine takista- matult. Külaline luusib metsas ja aias ning le- sib hommikuti kauemini voodis.

Ei sega külaline pererahva tööd, ei lõhesta vastastikkust, liigutavat kooskõla.

Kuni lumetulekuni võiks nii kesta õnnis olesk- lemine. Ent vihm ja udu teevad tuska: ähvarda- vad luuvaluga.

—Veider! ennem ei märganud sõiduplaanis päevast rongi, mis saabub linna mõne tunniga. Kui hajameelne võib olla vahest! —

Jälle laksatavad suudlused. Viimsed lahked pilgud. Viiped käega. Hüüatused. Hale lah- kuda! —

Elagu kooskõla! Jumalaga, julged külalised, keda tuntakse vaid uduselt, nimepidi!

Käo Orvik.

kutsetöös. Näitus leidis niivõrd suurt osavõttu, et selle sissetulekust saadi püstitada nimetatud suur maja, mis klubile nüüd on koduks.

Saksa „Isebelide” tegevus on liig suur ja lai selleks, et teda saaks ära mahutada ühe artikli-raamidesse. Tahaksin sellepärast üldki- jelduselt üle minna kahe elava Isebeli juurde, keda juhus oli tundma õppida. Suvine aeg, mida suurlinlane peab kasutama, võttis võimaluse isiklikult näha teeneterikast Alice Salomoni, sotsiaalse akadeemia loojat. Selle eest oli heameel kokku puutuda Gertrud Bänmeriga, Saksa naisliidu juhatuse liikme ja endise juhatajaga. Nimed, nagu Helene Lange, Gertrud Bäumer, Alice Salomon, on tuttavad igapähele, kes vähegi tunneb rahvusvahelist naisliikumist. On meeldiv konstateerida — isiklikul kokkupuutel, et siin tegu on kõige paremas jõus seisva naistegelasega, kes veel palju võib anda selle kõrval, mis ta siinamaani teinud.

Gertrud Bäumer, saksa siseministeriumi osakonnajuhataja, võtab mind vastu oma ametikohas, kabinetis, mille leidmine hiiglahoonest nõuab vaeva.

See on pikk, kauni kujuga, energilise- ja kindlaimelise näoga daam valges suvirõivas. Toon temale tervitusi Eestist, kus teda tuntakse ja hinnatakse ta raamatuid, nagu ka ajakirja, mida ta praegu toimetab. Vestlus puudutab suuna, mis naisliikumine lähemas tulevikus peaks võtma ja suurt läkitust, mis sellel, kui kultuurinähtel on täita. Küsimus on selles, et maailmale anda seda osa naiselikkuse hingest, mis tal praegu puudub. Kogu eluavaldus vajab läbitungimist suurema emalikkuse tundest. Naisel seisab ees end kasvatada ja tõusta selleks, mida ta peab olema inimlikus kooselus, ta peab maailmale andma oma vabastatud inimesuse väärtused, ütleb saksa naisliikumise eestvõitleja ja teoreetik.

Jutustan temale eesti naiste püüetest oma õigusliku järje parandamisel ja hiljutisest aktsioonist perekonnaseaduse uuendamise alal. Osutub, et ka saksa naised samal alal tegevust avaldavad. Raskusi tuleb aga sealt, kus seda oodatagi ei tea. Hiljutine paavsti enziklika, ringkiri kristlikust abielust, mille väljasaatmine Itaalias osalt põhjustas kiriku kokkupõrke maailma valitsusega, avaldab mõju saksa riigipäeva katoliiklisele keskerakonnale, kelle hääled aga igasuguste seaduste läbiminekuks on mõõduandvad. Kuna paavsti ringkiri endastmõistetavalt nõuab kristlikult naise täielist alistumist mehele ja abielu lahutamatus, muutub igasugune edu võimalus illusoorseks...

Kuidagi veel libiseb vestlus iluduskuninganade valimise kombele. Siin selgub eestlasele veidi võõras üleeolev seisuslik suhtumine. See ei tule küsimuse alla haritud ringkondadest tütarlaste kohta, järelkult ei ole tarvis küsimust võtta liig tõsisena, on umbes mu kaasvestleja arvamine. Ja vilksatab mõte, kas meiegi sarnaste võistluste korraldajad neile lubaks oma naise ja tütreid, või on see „ainult shokoladiplike” tarvis?

See on väike kõrvalkaldumine tõsisematest asjadest. Saan lahke lubaduse ka eesti naisliidule abiks olla mõne küsimuse või ülesande tekkimisel vanema ja suurema organisatsiooni kogemustega ja lõpeki ettenähtud aeg...

Teine huvitav tutvus on saksa riigipäeva sotsialistliku rühma liikme Adele Schreiber-Kriegeriga, keda külastan ta päikeselises kodus Westendi Vahtra-alleel, viiendal korral mansardtubades, mille akendel väikesed kaktused osutavad meeldivat harrastust. Raske on kujutleda väikest, hõbejuukselist daami poliitilise võitlejana, nagu seda nõuab ta elukutse riigipäeval partei esindajana, kellele eriti rängalt kallale tungitakse paremalt kui ka vasakult.

Väljaspool on Adele Schreiber-Kriegeri nimi vähem tuntud, kui mõni teine. Iseenesest aga väärrib see hiilgava publiitsistliku andega naine laiemat tundmist seda enam, et tema sulest on ilmunud mitmed raamatud, millest teaduslik ja sügav teos „Emast” (Mutterschaft) väärrib eriti mainimist. Üheskoos Anna Blossi’ga on tema toimetatud raamat „Naisküsimus sotsialismis”, kui ka mitmed teised koguteosed. See naine, saatusest jäetud lasteta, on oma elu pühendanud emale. Riigipäeval, mille liikmeks ta on saksa parlamendiuuenduse algpäevast peale, on tal juhust olnud kaasa töötada ja algatavalt mõjuda paljude emade ja laste kohta käivate seaduste läbiviimisel.

Rasedusabi- ja -hoolekandeseadus, üleriiklik hoolekandeseadus, noorte kohtute seadus, noorte hoolekandeseadus, väljaspool abielu lapse kaitseaduse-eelnõu, kodutöö kaitseadus, kõik need on teoks saanud ja saamas naiste otsekohesest algatusel, nagu kuuluvad nende huvide piirkonda korterihäda- ja joomise-, haiguste-, toiduainetetollide- ja asundamisepoliitikat puudutav seadusandlus. Nagu üldse naisliikumine on tahe vaest, paigast-nihkunud ja tasakaalu kaotanud maailma veidi parandada, mis saab teoks siis, kui perekonnale õnnistuseks olev emalikkus suudab tungida rahva ja rahvusvahelise ühisesse ellu.

Helmi Jansen.

Taskuraha kasvatusvahendina.

Praegusel raskel kitsikuse ja rahapuuduse aja-järgul on saanud üldiseks hüüdsõnaks — k o k k u h o i d. Kokkunoiol pole tähtsus mitte ainult riigi- ja rahvamajanduses, vaid ka iga üksiku isiku elus. Ainult kokkuhoiu kaudu suudame saada üle ole-vaist raskusist ja depressiooni survest.

Tegeledes kasvatuslike probleemega, tekib küsimus, kuidas istutada noortes arusaamist kokkuhoiust, rahaväärtusest jne. jne., et kasvatada neist isikuid, kes tulevikus mõistavad korraldada ja juhtida otstarbekohaselt nii isiklikku, kui ka riiklikku majapidamist.

Pole kahtlust, et kasvatajal on kohustuseks juhtida noori juba varakult tähendatud suunas, sest on ju kasvatus ülesanne pakkuda õige mõõdupuu hüvede- ja eluhinnanguks, ning juhtida noori õigesse vahelkorda ümbrusega.

Kuigi rahal on kõrvaline tähtsus võrreldes kõl-liste ja vaimliste hüvedega, ei saa siiski minna mööda temast tänapäeval. Tegelik elu nõuab igalt üksikult arvestamist olevate võimalustega ja arusaamist praktilisest elust.

Eeltähendatud sihi saavutamisel on taskuraha üheks tähtsamaks kasvatusvahendiks.

Taskurahal on kasvatajate seas vastaseid, kes arvavad, et taskuraha andmine lapsele on suurim eksitus. Laps, kes ei ole veel ise raha teenitud, ei tunne raha väärtust. Taskuraha võib muuta lapse vaid pillajaks ja ahneks. — Neis väiteis võib peituda tõde, kuid sellega ühenduses olevaid väärnähteid on võimalik kõrvaldada kasvatajal.

Taskuraha andmise poolt lapsele räägivad järgmised väited:

1. *Raha oskab hinnata õieti ainult see, kellel rahaga on olnud tegemist, s. o. kes raha enda kätte on saanud.*

2. *Last on võimalik taskuraha kaudu juhtida kokkuhoiule.*

3. *Lapsed, kes teatud vanaduses vanemate juhatusel isiklikult rahaga ümberkäivad, muutuvad tagasihoidlikumateks oma soovides, kui need lapsed, kelle väljaminekute eest alati vanemad maksavad. Kes meist ei tunneks laste soove? — Kõiki head ja ilusat sooviks nad endale. Kuid lapsed, kellel endal hoiukassa, õpivad peagi tundma raha väärtust, nähes, kui palju peab kulutama tühistele asjadele.*

4. *On võimalik kasutada hoiukassat karistusabinõuks. Kui näiteks poisikene lõhub meelega õe, või mängukaaslase mänguasja, peab ta enda taskurahaga ostma uue. Või jällegi, kui ta kaotab hoole-tuse pärast raha, mida annud temale ema sisseos-tude tegemiseks, peab ta välja tooma oma hoiu-kassa ja sealt asendama kaotatud raha.*

5. *Ka heasüdamlikkust ja heldust on võimalik kasvatada taskuraha kaudu.*

Igal normaalsel lapsel on tahe aidata vaest, viletsat. Harilikult annab ema lapse kätte raha, kes seda ulatab vaesele. Sel juhul on laps ainult käsu-täitja. Kui aga lapsel endal on hoiukassa, annab ta vaesele enda rahast. Kui mõnigi laps pole selle tõttu võitnud endas peituvat egoismi, loobunud teda veetlevaist maiustusist, sest rõõm, mida laps üle elas tehes väikest heategevust vaesele, õnnetule, ületas rõõmu ja mõnutunde, mis ühenduses maiustuste söömisega.

Taskurahal on kõik tähendatud hüved loomuli-kult ainult siis, kui last algusest peale õpetatakse õieti tarvitama raha. Kui aga antud taskuraha kohe maiustustele kulutatakse, nagu see nii mõneski pe-rekonnas viisiks — siis ei ole temal loomulikult mingit pedagoogilist tähtsust. Last peab õpe-tama kõige pealt raha hoidma. Selleks peab muretsema lapsele väikese hoiukassa. Väga soovitatav on anda lapsele ühes hoiukassaga ka väi-kene taskuraamat ja õpetada teda sinna sisse kand-ma sissetulekuid ja väljaminekuid.

Raamatupidamist ei tule õpetada lapsele mitte selleks, et kontrollida, mille peale laps raha kulu-tab. Jäägu maksma põhimõte, et raha ja hoiukassa kuuluvad lapsele. Vanemad olgu lastele küll sisse-ostude tegemises nõuga abiks, kuid ärge avaldagu sealjuures survet.

Raamatupidamise kaudu õpivad lapsed selle kõige tähtsama, mida vajame majanduslikuks ise-seisvuseks — nimelt: raha väärtuse hin-nangu.

Juba varakult tehku vanemad lastele selgeks, et raha suurendada on raskem, kui välja anda.

Õiget suhtumist rahasse kasvatatakse lastesse kõige kergemini eeskuju kaudu. Laps näeb peagi, kuidas vanemad nii mõnestki asjast, mis neile küll meeldib, loobuvad, kuidas nad ostavad ainult seda, mis tõesti tarvilik; kunagi raha ei raiska, ega välja anna tühistele asjadele.

Kasvatades lapses raha väärtuse hinnangut, tuleb hoiduda selle eest, et lapsed raha ei õpiks üli-hindama, s. o. et nad inimese väärtust ei hindaks raha kaudu. Siin peab lapsi juhtima jällegi eesku-ju, kui ka sellekohased jutuajamised lapsega.

Taskuraha andmise juures tuleb pidada silmas, et laps kunagi ei saaks nii palju raha, et ta kõiki omi soove saaks täita. Teiseks tuleb raha andmise juures arvestada lapse vanusega. Ei ole soovitatav anda raha lapsele enne, kui ta ei tunne arve ega mõista arvestada. Raha ei ole mängimiseks!

Nädala jooksul antud taskuraha summa ei peaks algul ulatama üle 10 sendi. Aegajalt, selle järele, kuidas laps raha hindab ja teda mõistab otstarbe-

kohaselt kasutada, võib taskuraha summat suurendada.

Sarnase teadliku talituse juures on taskurahal kahtlemata kasvatuslik mõju lapsele.

Kes juba varakult harjunud väljaminekuid korraldama sissetulekute järgi, mõistab ka edaspidi täiskasvanult õieti ja kokkuhoidlikult korraldada oma majapidamist.

E. Mägi.

KROONIKA

Austrias esitasid naised parlamendile kodumajanduse koja eelnõu.

Austrias esitas naissaadik Dr. Marie Schneider, rahvuslise majandusbloki liige, rahvuskogule kodumajanduse koja eelnõu. Kodumajanduse kodade ellukutsumise mõte tekkis Saksamaal varsti peale maailmasõda, kuid pikemate kaalumiste järele on see nüüd Austrias esmakordselt kindla kaju omandnaud, vastava seaduse eelnõu loomisega ja selle esitamisega parlamendile.

Austrias algatas kodumajanduse koja mõtte ja selgitas selle tarvidust niihästi kõnedes kui kirjutistes Gisela Urban, Austria Naisliidu abijuhataja. Austria Naisliit võttiski kodumajanduse koja loomise oma töökavas ja liidu peakoosolek 1925. aastal juba otsustas võtta põhjalikule kaalumisele koja loomise küsimuse. Varsti ühinesid Naisliidu seisukohaga selles küsimuses kõik Austria naiskoondised ja ühiselt töötati välja kodumajanduse koja ülesanded ning selle ühise töö tulemuseks ongi äsja parlamendile esitatud eelnõu.

Kuigi Austria parlament sedakorda veel peaks asuma eitavaise seisukohale esitatud eelnõu suhtes, tuleb siiski lugeda rõõmustavaks nähteks, et Austria naised nii südidalt võitlevad kodumajanduse koja eest. Ongi kavatsatud suur üleriiklik kihutustöö koja heaks. On ju päris selge, et ajajärgul, kus suuremate kutsete esindajad kõik võitlevad oma esituste eest kodade näol, ka naised — esmajoones kodumajanduse esitajad, omale peavad nõutama perenaise kutse esituse. Alles siis omab kodumajandus riigis selle tunnustuse ja väärikuse, mis tema kui suurim tarvitaja ja ühtlasi produtseerija — seega tähtis rahvamajanduse reguleerija — väärrib.

Rahvusvahelise põllumajanduse kongressi seisukoht maanaisete suhtes.

4.—8. juunini s. a. peeti Praagas XV rahvusvaheline põllumajanduse kongress. Kongressi esimeses seksioonis „Naine maal“ võeti vastu järgmine resolutsioon: Silmas pidades esiteks, et maarahva viletsam seisukord linnaelanikkudega ja tööstuses tegevate isikutega võrreldes, on suurimaks maalt põgenemise põhjuseks, tuleb otsida abinõusid linna- ja maaelanikkude seisukorra ühesugusele tasapinnale viimiseks ja teiseks, silmas pidades, et eriti raske on maanaisete seisukord, mida tõendab ka nende surevuse kõrge arv, ühtlasi aga silmas pidades maanaisete eriti tähtsat osa, mis tal täita tuleb kolmekordse koormatusega — põllumajanduslike pro-

duktseerijana, perenaisena ja lastekasvatajana, peale selle silmas pidades, et maanaisete tuleb võimaldada täita oma raskeid kutsekohustusi inimväärikuses oludes ka tasu mõttes, kui ka võimaldada temale vaba aega laste kasvatamiseks, söömaaegadeks ja puhkuseks nii, et üliirasked elu- ja töötingimused ei sunniks teda maalt põgenemisele, avaldab kongress järgmise soovi:

On hädatarvilik, et avalikud võimud, koolide juhatajad ja sotsiaalsed juhid energiliselt võtaks tarvitusele abinõud, mis aitaksid luua naisele paremaid elutingimusi ta ülesannete täitmisel, eriti a) perekondlike kasvatusete tähtsuse selgituse kaudu maal, rõhutades iseäranis selle kõlblist mõju tulevastele põlvetele; b) kasvatusete kaudu koolis, mis maal peab olema kantud maa orientatsiooni ja eriti perekondlike vaimust; c) kodumajanduse õpetamise kaudu, missugune aga tuleb kohandada olemasolevatele kohalikele oludele; d) rahvamajanduslike ja sotsioloogiliste kursuste kaudu maanaisetele, kes juures need kursused tulevad kohandada põllumajandusele; e) kutseoskuste võistluste korralduste kaudu maanoorsoole; f) kodumajanduse ratsionaliseerimise kaudu ja aja ning puhkuse õige kasutamise õpetuse kaudu; g) väikeste maatööstuste loomise kaudu seal, kus olud seda võimaldavad; h) seltside asutamise kaudu, milliste otsekoheseks ülesandeks on maanaisete olukorra parandamine, korteri- ja tervishoidlike olude paranemine jne.

Sama kongress kuulutas välja võistlustöö: nimelt broshüüri, milles oleks näidatud parimad abinõud maanaisete seisukorra parandamiseks. Auhinnad — arvult neli — igatüki 500 franki, annetas tuntud Rumeenia nais-tegelane printsess Cantacuzena. Auhinnad ongi juba jagatud ning esimese auhinna parima töö eest sai Shveitsi tuntud maanaisete liikumise tegelane m-me Gillabert.

Professor Lydia Rabinovitsh 60-ne aastane.

22. augustil pühitses tuntud tiisikuse uurija professor Dr. Lydia Rabinovitsh, kes Preisimaal esimese naisena nimetati professoriks, oma 60-dat sünnipäeva. Lydia Rabinovitsh on Berliini linna keskhaigla bakterioloogilise instituudi direktor ja „Tuberkuloosi ajakirja“ väljaandja. Ta õppis Schveitsis loodusteadust ja astus siis Berliini külgehakkavate haiguste instituuti. 1896. aastal kutsuti ta Ameerikasse Philadelphia naiste ülikooli, kus ta töötas bakterioloogia professorina ja asutas bakterioloogia instituudi. Kolm talvet töötas ta Philadelphia,

kuid suveti töötas ta järjekindlalt Berliinis kuulsas Koch'i instituudis, mis pärast muutus ta alaliseks töökohaks. Siin uuris ta tuberklite idusid piimas ja võis, tiisikushaigete lehmade piima külgebakkavust ja seerumi mõju inimestele ja loomadele. Koch usaldas tema kätte kõik suuremad ja tähtsamad uurimistööd.

Paljudel teaduslikudel kongressidel kogu maailmas esines proua Rabinovitsh-Kempner referaatidega; paljud teaduslikud seltsid valisid ta oma auliikmeks. 1912. aastal nimetati ta professoriks, mis tol korral oli haruldane austuseavaldus naisele.

Naiste Rahu ja Vabaduse Liiga poolt korraldatud rahvusvaheline majanduse konverents.

Tänavu aasta aprilli kuul korraldas naiste rahu ja vabaduse liiga Pariisis konverentsi, mis äratas niipalju huvi ja seda peeti nii tähtsaks, et sellele saatsid oma esindajad ka Rahvusvaheline tööbüroo Genfis, Rahvusvaheline pank Baselis, Rahvusvaheline töösturite ühing, Rahvusvaheline Naisliit, Cobden Club, Vabakaubanduse ühing ja veel paljud teised suured majanduslised organisatsioonid. Konverentsil harutati põhjalikult ja väga mitmekülgsest valitseva majanduskriisi põhjuseid ja otsiti teid olukorra parandamiseks. Konverentsi lõpul võeti peale pikkade läbirääkimiste vastu järgmine resolutsioon:

Naiste rahu ja vabaduse liiga rahvusvaheline majanduskonverents arvab:

et majanduskriise saab ära hoida ja lahendada ainult rahvusvahelise koostöö teel.

Esijoones peaksid valitsused töötama Euroopa tolliuniooni teostamise kasuks ja esimeseks sammuks selle teostamisel tuleks pidada Saksa-Austria tolliuniooni.

Kogu Euroopa tolliunioon ei tohiks olla sihitud ühegi teise majandusliku üksuse vastu, sisseastumine sellesse tolliuniooni peab olema vaba kogu maailma riikidele ja see peab aitama hävitada tollimüüre.

Samuti peaks riikide valitsused kokku leppima ja leidma abinõud raha ostujõu stabiliseerimiseks ja korraldama krediitidele ratsionaalse jaotuse, et selle abil korraldada rahvamajanduse arenemist. Neil abinõudel saab olla tagajärgi ainult juhul, kui rahvamajandus on ratsionaalselt korraldatud, kui produktsioon on viidud kooskõlla tarvitamisega ja ostujõuga.

Naiste rahu ja vabaduse liiga majanduskonverents kutsub üles majandusteadlasi, tehnikere ja valitsusasutusi uurima plaanikindla majanduse aluseid ja toetama kavakindla majanduse arenemist.“

Konverentsist osavõtjad asjatundjad avaldasid arvamist, et konverentsil avaldatud mõtted ja soovid leivad elavat vastukaja.

Maailma vanem naisarst surnud.

Hiljuti suri Londonis maailma vanem naisarst Dr. Harriet Clisby. Ta oli 101 aastat vana. Ta sündis Londonis, sattus aga lapsena koos vanematega Austraaliasse, kus ta oma lapsepõlve ja esimesed noorusaastad saatis mööda täielises ürglooduses. Täiskasvanult hakkas ta kõigepealt töötama heategevuse alal. Kui ta oli 28-aastane, sattus ta kätte Dr. Elisabet Blackwells'i raamat naisarstide üle ja see juhtis teda mõttele õppida arstiteadust. Oma suure energia ja tulise tegevushimu abil õnnestus temal üle saada kõigest suurtest raskustest ja jõuda sihile. Need esimesed kodused raskused tundusid temale kerged, võrreldes kõigi nende takistuste võitmisega, milledega tuli võidelda kõigil esimestel naistel, kes tol ajal julgesid tahta õppida arstiteadust. Õppima sõitis ta Austraaliast Inglismaale. Seal kuulis ta, et öieti ainult New-Yorgis naistel on võimalik õppida arstiteadust. Ta pidi aga esialgu jääma Inglismaale ja teenima omale raha õppimiseks. Lõpuks ometi 1865. aastal lõpetas ta New-Yorgis oma õppimise ja sai doktoriks. Ta asus tööle Bostonis, kus ta tegutses arstina kaksikümmend aastat. Kihutatud soovist aidata naisi, hakkas ta agaralt tegutsema naisliikumise alal ja asutas 1877. aastal kasvatuslike ja tööstuslike naisühingu, milline tegutseb tänapäevani ja areneb ikka suuremaks. 1885. aastal kolis Dr. Clisby Genfi. Ka Euroopa Naisliikumises jääb Dr. Clisby nimi unustamatuks, sest tema oli Shveitsi esimeste naiskoondiste asutajaks ja võttis elavalt osa nende tegevusest. Oma viimased eluaastad veetis ta Londonis, kus veel mineval aastal, tema saja-aastase sünnipäeva puhul, naised korraldasid sellele oma vanemale eestvõitlejale suured auavaldused.

Naine vangimajade peavalitsuse ülemaks.

Hispaanias määrati Seniorita Victoria Kent vangimajade peavalitsuse ülemaks. Kuna sarnasele vastutusrikkale kohale naise nimetamine on esmakordne, leidis see elavat vastukaja kogu maailma ajakirjanduses. Victoria Kent'ile, kes elukutselt on advokaat, on usaldatud suur ülesanne — põhjalikult ümber töötada Hispaania vangimajade korraldus. Mitme välismaa ajalehe kirjasatjad Madridis ennustavad, et see esimene uue Hispaania valitsuse usaldusavaldus naise võimistesse peatselt avaldub edasi selles, et Hispaania naistele antakse poliitilised õigused.

JAAPANI NAISED KAUBALAEVASTIKUS.

Kaubalaevasitku eksamitest, mis hiljuti peeti Osaka's, Jaapanis, võtsid osa paljud naised 27 ja 28 aasta vanaduses. Neli tegid oma kaptenieksami ja said õiguse juhtida laevu kuni 30 tonni suurusteni. Üks kandidaadidest, kes oli ametialalt laevainsener, sai õiguse 50-tonnilise laeva juhtimiseks.

E. Naisliidu 10-aastase tegevuse
juubeli puhul ilmus ülevaade:

Kümme aastat

Eesti Naisliitu

Ilusasti välja antud rikkalikult piltidega kau-
nistatud album sisaldab kujuka kokkuvõtte
mitte ainult Naisliidu, vaid kõigi meie naiste
— — — tööst ja püüetest. — — —

Album maksab ainult 75 senti.

Ta peaks kuuluma iga naise lugemislauale.

Tellida võib albumi E. Naisliidust, Tallinn, Suur Karja
tän. 10—5, saates raamatu hinna postmarkes ehk rahas.